

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В.Н. КАРАЗІНА

Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Кафедра міжнародного бізнесу та економічної теорії

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС

з дисципліни

«МІЖНАРОДНИЙ БІЗНЕС»

для студентів

Рівень вищої освіти: **перший (бакалаврський)**

Галузь знань: **29 «Міжнародні відносини»**

Спеціальність **292 «Міжнародні економічні відносини»**

Освітня програма **«Міжнародний бізнес»**

Вид дисципліни: **обов'язкова дисципліна**

УКЛАДАЧ:

Професор кафедри міжнародного бізнесу та економічної теорії

д.е.н., проф. С.І. Архієреєв

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В.Н. КАРАЗІНА

Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Кафедра міжнародного бізнесу та економічної теорії

РОЗШИРЕНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ

з дисципліни

«МІЖНАРОДНИЙ БІЗНЕС»

для студентів

Рівень вищої освіти: **перший (бакалаврський)**

Галузь знань: **29 «Міжнародні відносини»**

Спеціальність **292 «Міжнародні економічні відносини»**

Освітня програма **«Міжнародний бізнес»**

Вид дисципліни: **обов'язкова дисципліна**

УКЛАДАЧ:

Професор кафедри міжнародного бізнесу та економічної теорії

д.е.н., проф. С.І. Архієреєв

Розділ 1. Сутність, види та середовище міжнародного бізнесу.

Тема 1. Міжнародний бізнес: становлення та розвиток.

Сутність та характеристика міжнародного бізнесу.

Етапи розвитку міжнародного бізнесу.

Поняття і сфера міжнародного бізнесу.

Мотивація міжнародного бізнесу: розширення збуту, придбання ресурсів і диверсифікація джерел постачання і збуту.

Засоби досягнення цілей: операційні та функціональні.

Інтернаціоналізація, транснаціоналізація, глобалізація й інтеграція як фактори розвитку міжнародного бізнесу.

Вплив НТП на зростаюче значення інформації й міжнародний бізнес транснаціональних компаній, на напрям міжнародного бізнесу.

Зростання чисельності та галузева диверсифікованість ТНК - фактори, що впливають на міжнародний бізнес.

Міжнародне державне регулювання й міжнародний бізнес.

Умови конкуренції на світовому ринку як фактор і основа розвитку міжнародного бізнесу.

Фінансова централізація, що посилюється.

Проблеми та перспективи розвитку міжнародного бізнесу в Україні

Тема 2. Види міжнародного бізнесу.

Основні і забезпечуючі зовнішньоекономічні операції.

Купівля-продаж у зовнішній торгівлі: експорт, імпорт, реекспорт, реімпорт.

Зустрічна торгівля: бартер, зустрічні закупки, операції з давальницькою сировиною.

Ліцензійні угоди.

Предмет ліцензійної угоди: патенти, ноу-хау, торгова марка, промисловий зразок.

Види ліцензій: проста, виняткова, повна.

Ціна ліцензії та її чинники.

Оренда в зовнішньоекономічній діяльності.

Особливості міжнародного лізингу.

Підрядні операції.

Виробнича кооперація.

Забезпечення зовнішньоекономічних операцій: страхування, кредитування, транспортне обслуговування, посередництво.

Страхування вантажів і транспортних засобів, майна і відповідальності в міжнародному бізнесі.

Форми і види транспортних операцій.

Тема 3. Середовище міжнародного бізнесу.

Поняття середовища бізнесу.

Внутрішнє і зовнішнє середовище.

Особливості внутрішнього і зовнішнього середовища у міжнародному бізнесі.

Класифікація чинників зовнішнього середовища бізнесу та їх вплив на діяльність фірми.

Класифікація чинників внутрішнього середовища бізнесу та їх вплив на діяльність фірми.

Тема 4. Політико-правове середовище міжнародного бізнесу.

Основні чинники політико-правового середовища міжнародного бізнесу.

Політичні фактори середовища міжнародного бізнесу.

Правові фактори середовища міжнародного бізнесу.

Тема 5. Соціально-культурне середовище міжнародного бізнесу.

Основні чинники соціально-культурного середовища міжнародного бізнесу.

Соціальна структура та її вплив на міжнародний бізнес.

Поняття культури та культурних відмінностей.

Традиції, норми і стереотипи та їх вплив на міжнародний бізнес.

Вплив на міжнародний бізнес домінуючої релігії.

Мовні та субмовні чинники соціально-культурного середовища міжнародного бізнесу.

Розділ 2. Економічні основи функціонування міжнародного бізнесу.

Тема 6. Економічне середовище міжнародного бізнесу.

Місце, що займає країна по показниках: ВВП, темпи економічного росту, темпи росту інвестицій, зовнішньоторговельний оборот, імпорт товарів і послуг.

Населення країни в цілому і регіонів; статевовікова структура населення в динаміці.

Структура суспільства і питома вага окремих соціальних прошарків із характеристиками їх прибутку; динаміка цих показників.

Ресурси основних видів, що цікавлять корпорацію.

Основні характеристики можливостей зв'язку.

Характеристики транспортних комунікацій, що цікавлять корпорацію.

Рівні і форми оплати праці в сферах бізнесу, що цікавлять корпорацію.

Загальна оцінка різновиду і можливостей:

Галузей - ймовірних конкурентів; Галузей - ймовірних постачальників;
Галузей - ймовірних споживачів.

Основні елементи валютного регулювання в країні.

Основні елементи торгових і експортно- імпорتنих обмежень.

Розвиненість науково-технічної і консультаційної діяльності.

Рівень основних економічних проблем у країні (інфляція, безробіття і
т.д.)

Тема 7. Міжнародна торгівля у сучасному міжнародному бізнесі.

Теорії міжнародної торгівлі та їх вплив на міжнародний бізнес.

Концепція конкурентоспроможності держави.

Визначення торгових партнерів.

Державний вплив на торгівлю.

Причини державного втручання.

Форми державного регулювання зовнішньої торгівлі.

Тема 8. Інвестиції у сучасному міжнародному бізнесі.

Поняття інвестиції та інвестування.

Цілі інвестування.

Види інвестицій.

Прямі та портфельні інвестиції.

Мотиви інвестування у міжнародному бізнесі.

Поняття іноземних та закордонних інвестицій.

Прямі інвестиції у сучасному міжнародному бізнесі.

Переваги і недоліки прямого інвестування.

Вплив прямих закордонних інвестицій на економіку країни базування.

Вплив прямих інвестицій на економіку країни-реципієнта

Тема 9. Міжнародні інтеграційні об'єднання та їх роль у сучасному бізнесі.

Природа, причини та особливості сучасного міжнародного інтеграційного процесу.

Форми, стадії та механізми міжнародної економічної інтеграції.

Економічні наслідки міжнародної інтеграції, їх вплив на міжнародний бізнес.

Інтеграційні альянси сучасного світового господарства.

Україна в світових інтеграційних процесах.

Західноєвропейський вектор інтеграції України.

Участь України в ОЧЕС, ГУАМ, ЦЄАВТ.

Проблеми та перспективи участі України в ЄС.

Основні положення курсу представлені у літературі:

Основна література

1. Гіл, Чарлз В.Л. Міжнародний бізнес: Конкуренція на глобальному ринку: Пер. з англ.- К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2011. – 856с.
2. Міжнародний бізнес : підручник. 2 видання.-К.: ВПЦ «Київський університет», 2009. – 623 с.
3. Міжнародний бізнес : підручник./ за ред. проф. В. А. Вергуна. – К.: ВАДЕКС, 2014. – 810 с.
4. Міжнародний менеджмент: Навч. посібник / Під ред. О.Б.Чернеги. – К., 2006.
5. Міжнародний менеджмент : навч. посібн. / І. О. Піддубний, І. Е. Астахова, Л. М. Бондаренко та ін. ; за редакцією проф. І. О. Піддубного. – Х., 2004. – 252 с.

6. Міжнародний менеджмент : навч. посібн. / П. І. Юхименко, Л. П. Гацька, М. В. Півторак та ін. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 488 с.
7. Панченко Є.Г. Міжнародний менеджмент. Навчально-методичний посібник. К.2014.
8. Рогожин В. Д. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності : навч. посібн. / В. Д. Рогожин, Л. В. Базалієва – Х., 2006. – 194 с.

Допоміжна література

1. Белявцев М.І., Іваненко Л.М. Маркетинг. – Київ, „Центр навчальної літератури”, 2005.
2. Бестужева С. В. Міжнародні економічні відносини : навч. посібн. / С. В. Бестужева. – Х., 2009. – 384 с
3. Білорус О.Г. Економічна система глобалізму: Монографія. – К.: КНЕУ, 2003 – 360 с.
4. Волошин В. Бізнес міжнародних економічних організацій. – Київ, „Київський університет”, 2002.
5. Гаркавенко С.С. Маркетинг. Підручник. – К.: Лібра, 2004. – 712 с.
6. Даніель Жуано. Світова організація торгівлі. – К., 2006.
7. Должанський І.З., Загорна Т.О. Бізнес-план: технологія розробки: Навч. посібник. – К., 2006.
8. Козак Ю.Г., Лук’яненко Д.Г., Макогон Ю.В. Міжнародна економіка. Навчальний посібник. – Київ, „Центр навчальної літератури”, 2004.
9. Новошинська Л.В. Міжнародний маркетинг. Навчальний посібник. Київ, „Центр навчальної дисципліни”, 2004.
10. Панченко Є.Г. Міжнародний менеджмент. – Київ, „КНЕУ”, 2004.
11. Під ред. Чернеги О.Б. Міжнародний менеджмент. Навчальний посібник. – Київ, „Центр навчальної літератури”, 2006.
12. Циганкова Т.М. Міжнародний маркетинг: Навч. посібник.- К.: КНЕУ, 1998.

Інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Верховна Рада України. – Режим доступу : www.rada/kiev.ua.
2. Господарський кодекс України. – Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua.
3. Державний комітет статистики. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
4. Динаміка промислового виробництва в Україні. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
5. ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.europa.eu.int.
6. Зовнішня торгівля України. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
7. Інститут міжнародної економіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.iie.com.
8. Кабінет Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.kmu.gov.ua.
9. Міжнародна торгова палата. – Режим доступу : www.iccwbo.org.
10. Нормативные акты Украины [Електронний ресурс]. – Режим доступа : www.nau.kiev.ua.
11. Право. Україна [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.legal.com.ua/cgi-bin/matrix.cgi/pravo.html.
12. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua.
13. Річні звіти суб'єктів господарювання [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.smida.gov.ua.
14. Світова організація торгівлі. – Режим доступу : www.wto.org.
15. Центр зовнішньоекономічних зв'язків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.biz-center.ua.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В.Н. КАРАЗІНА

Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Кафедра міжнародного бізнесу та економічної теорії

**ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО
СЕМІНАРСЬКИХ, ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ**

з дисципліни

«МІЖНАРОДНИЙ БІЗНЕС»

для студентів

Рівень вищої освіти: **перший (бакалаврський)**

Галузь знань: **29 «Міжнародні відносини»**

Спеціальність **292 «Міжнародні економічні відносини»**

Освітня програма **«Міжнародний бізнес»**

Вид дисципліни: **обов'язкова дисципліна**

УКЛАДАЧ:

Професор кафедри міжнародного бізнесу та економічної теорії

д.е.н., проф. С.І. Архієреєв

Семінарське заняття є однією з найважливіших форм навчального заняття у вищому навчальному закладі, яке проводиться у формі дискусії навколо попередньо визначеної теми, до якої студенти готують тези виступів на підставі індивідуально виконаного завдання. Семінари проводяться з основних тем навчальної програми і є ефективною формою закріплення теоретичних знань, отриманих на лекціях і під час самостійної роботи з навчальною і науковою літературою.

Головна мета семінарських занять — опанування студентами навчальної дисципліни, забезпечення глибокого і всебічного аналізу та колективного обговорення основних проблем курсу, навчання їх елементам творчого застосування отриманих знань на практиці.

Основними завданнями семінарських занять є:

закріплення у студентів теоретичних знань;

оволодіння ними науковим апаратом, навичками усного і письмового викладання навчального матеріалу;

залучення їх до науки, наукових досліджень;

прищеплення їм навичок творчого мислення, самостійного формулювання та висловлювання власних думок, а також захисту висунутих наукових положень та висновків;

формування у них правового світогляду, здатності пов'язувати загальнотеоретичні положення з вимогами повсякденної практики державно-правового будівництва в країні.

Види проведення семінарських занять можуть бути різноманітними. Вони залежать від типу семінару, змісту і особливостей теми, складу студентів. Найбільш поширеними видами на семінарі є: розгорнута бесіда; виступи з рефератами, доповідями; диспут у формі діалогу; круглий стіл тощо.

Треба пам'ятати, що якість семінару перш за все залежить від підготовки студентів до нього, тому при підготовці до семінару кожен студент повинен уважно ознайомитися з планом, який відображає зміст

чергової теми заняття; прочитати і продумати свої лекційні записи, які відносяться до теми семінару; вивчити чи законспектувати рекомендовану літературу; скористатися при потребі консультацією викладача; скласти розгорнутий план, тези чи конспект виступу з усіх питань теми заняття.

Студентам необхідно відвідувати кожне семінарське заняття. Пропуск семінару позбавляє студента можливості усвідомити, закріпити та отримати цілісне уявлення по тій чи іншій темі. Крім того, це створює значні труднощі при підготовці до підсумкового модульного контролю.

Переважає більшість семінарських занять проводиться у формі інтерактивної дискусії, під час якої викладач здійснює поточний контроль якості знань студентів, перевіряє виконання їх завдань самостійної роботи.

Семінарське заняття починається вступним словом викладача, в якому він розкриває значення теми і цілі заняття, форми і методи його проведення.

Студент, розкриваючи зміст того чи іншого питання теми семінарського заняття повинен пов'язувати матеріал з актуальними проблемами сучасності, наводити приклади з сьогодення України.

Кожному студенту необхідно постійно вдосконалювати навички володіння державною мовою, правильного вживання понять і термінів. Систематичні виступи на семінарах сприяють поповненню словарного запасу, а також вмінню лаконічно і точно висловлювати свої думки.

Студенти повинні уважно слухати виступи своїх однокурсників і оцінювати наскільки глибоко розкриті питання. Це дає можливість кожному присутньому на семінарі висловити свою точку зору та подолати прогалини, які мали місце у відповіді. Активна участь на семінарських заняттях прищеплює навички участі у дискусії, аналізі різних точок зору, вмінню відстоювати власну позицію.

Після закінчення виступу студента відбувається обговорення проблеми. При цьому викладач не тільки направляє обговорення на розкриття вузлових питань, але і дає змогу виступити усім учасникам семінару. Якщо ж доповідач чи інший виступаючий на семінарі припускає явні помилки, то для

виключення втрати часу викладач може його зупинити і надати слово іншому.

Завершується семінарське заняття заключним словом викладача, в якому підсумовується робота групи, аналізується ступінь розкриття теми, оцінюються всі форми участі студентів на семінарі (виступ з питання, реферат, повідомлення, доповнення, зауваження тощо) та нараховуються рейтингові бали, а також дається завдання на наступне заняття.

Обов'язковим компонентом семінарського заняття з навчальної дисципліни є підготовка доповідей з найбільш актуальних та складних тем курсу.

Доповідь не є дослівним переказом тексту підручника або навчального посібника, а являє собою одну з форм наукового дослідження на певну тему, творчо перероблену на основі знайомства зі станом сучасних наукових досліджень (науково-проблемна доповідь) або виклад основних положень певних видань чи їх частин (оглядово-інформаційна доповідь).

ТЕМИ І ПРОБЛЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ТЕМА 1. Міжнародний бізнес: становлення та розвиток

Питання до обговорення:

1. Що таке міжнародний бізнес?
2. Чим міжнародний бізнес відрізняється від ділової активності в середині країни?
3. Назвіть мету та задачі дисципліни «Міжнародний бізнес».
4. Які основні етапи розвитку міжнародного бізнесу виділяють на сьогоднішній день?
5. Перелічіть види міжнародного бізнесу та коротко охарактеризуйте їх.
6. Назвіть основні причини значного розширення масштабів міжнародного бізнесу в останні роки.
7. Виділіть основні проблеми та недоліки міжнародного бізнесу в Україні.
8. Міжнародний бізнес як сфера людської діяльності та наукова галузь.

9. Особливості сучасного міжнародного бізнесу.
10. Вплив глобалізації на розвиток міжнародного бізнесу.

Теми доповідей:

1. Міжнародний бізнес як сфера господарської діяльності.
2. Міжнародний бізнес як економічна категорія.
3. Міжнародний бізнес як наука: суть та функції.
4. Підприємництво та бізнес: спільне і відмінності.
5. Національний і міжнародний бізнес: спільне і відмінності.

Рекомендована література до теми:

1. Міжнародний бізнес: підручник. 2 видання.- К.: «Київський університет», 2009.
2. Гіл, Чарлз В.Л. Міжнародний бізнес: Конкуренція на глобальному ринку: Пер. з англ.- К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2001. – 856с.
3. Кредісов В.А. Підприємництво – вирішальний фактор розвитку країн з перехідною економікою. – К.: Знання України, 2003.
4. Горбач Л.М., Плотніків О.В. Міжнародні економічні відносини. – К.: Кондор, 2005.
5. Міжнародні економічні відносини. Навч. посібник. За ред. Ю.Г. Козака. К.: АРТЕК. 2002. Розд. VI.
6. Пятницька Г.Т. Управління підприємством в епоху глобалізму. – Київ, „Логос”, 2006.
7. Липов В.В. Міжнародна економіка. Навчальний посібник. – Харків, „ІНЖЕК”, 2005.

Тема 2. Види міжнародного бізнесу

Питання до обговорення:

1. Види міжнародного бізнесу, критерії поділу бізнесу.
2. Основні і забезпечуючі зовнішньоекономічні операції.
3. Купівля-продаж у зовнішній торгівлі: експорт, імпорт, реекспорт, реімпорт. Зустрічна торгівля: бартер, зустрічні закупки, операції з давальницькою сировиною, викуп застарілої продукції.

4. Ліцензійні угоди. Предмет ліцензійної угоди: патенти, ноу-хау, торгова марка, промисловий зразок.
5. Види ліцензій: проста, виняткова, повна. Ціна ліцензії та її чинники.
6. Оренда в зовнішньоекономічній діяльності.
7. Особливості міжнародного лізингу.
8. Підрядні операції.
9. Виробнича кооперація.
10. Тенденції і проблеми розвитку малого і середнього бізнесу.
11. Зовнішня торгівля як історично перша форма міжнародного бізнесу.
12. Міжнародна інвестиційна діяльність як форма бізнесу.

Теми доповідей:

1. Забезпечення зовнішньоекономічних операцій: страхування, кредитування, транспортне обслуговування, посередництво.
2. Страхування вантажів і транспортних засобів, майна і відповідальності в міжнародному бізнесі. Форми і види транспортних операцій.
3. Україна в міжнародній торгівлі товарами та послугами. Структура, географія і динаміка експорту та імпорту, тенденції і проблеми.
4. Експортно-імпортна політика України.
5. Україна в процесах міжнародної міграції капіталів та господарської транснаціоналізації
6. Проблеми залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України.
7. Участь України в процесах міжнародної економічної інтеграції: стан, проблеми, перспективи.

Рекомендована література до теми:

1. Міжнародний бізнес: підручник. 2 видання.-К.: «Київський університет», 2009.
2. Є.Г.Панченко. Міжнародний менеджмент. Навчально-методичний посібник. К.2004.
3. Гіл, Чарлз В.Л. Міжнародний бізнес: Конкуренція на глобальному ринку: Пер. з англ..- К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2001. – 856с.

6. Волошин В. Бізнес міжнародних економічних організацій. – Київ, „Київський університет”, 2002

Тема 3. Середовище міжнародного бізнесу.

Питання до обговорення:

1. Структура і зміст міжнародного економічного середовища.
2. Внутрішнє середовище міжнародного бізнесу.
3. Макро- і мікросередовище міжнародного бізнесу.
4. Загальний підхід до дослідження міжнародного середовища. Організація досліджень міжнародного економічного середовища.
5. Інформаційне середовище міжнародного бізнесу.
6. Комунікаційне середовище міжнародного бізнесу.
7. Мотивація міжнародного бізнесу: розширення збуту, придбання ресурсів і диверсифікація джерел постачання і збуту.
8. Засоби досягнення цілей: операційні та функціональні.
9. Зовнішнє середовище міжнародного бізнесу.
10. Політико-правове середовище.
11. Тенденції розвитку конкурентного середовища. Адаптація до іноземного середовища.
12. Класифікація рівнів економічного розвитку. Визначення торговельних партнерів.
13. Теорія подібності країн. Відмінності країн у торговельних зв'язках.
14. Незалежність та взаємозалежність підприємств: експортні та імпорتنі можливості.

Теми доповідей:

1. Формування теоретичних поглядів на суть підприємництва і бізнесу. Економія і хрематистика у Ксенофонта та Арістотеля. Кристалізація наукових знань про природу бізнесу
2. Проблеми зовнішньої торгівлі та зовнішньоторговельної політики у меркантилізмі. Підприємницька діяльність у роботі Р.Кантільона.

3. Концепція підприємницького доходу у І Тюнена. Ідея „невидимої руки”, теорія „абсолютних переваг” А.Сміта, теорія „порівняльних переваг” Д.Рікардо.
4. Концепція „неопротекціонізму” Ф.Ліста. Теорія первісного нагромадження капіталу К.Маркса.
5. Концепція ризику, невизначеності та прибутку Ф.Х.Найта
6. Підприємництво як координація факторів виробництва у Ж.-Б.Сея. Теорія економічного розвитку та підприємницької функції Й.Шумпетера.
7. Діхотомія індустрії і бізнесу Т.Веблена.
8. Регулятивні теорії розвитку міжнародного бізнесу: теорія Хекшера-Оліна, парадокс Леонтьєва, кейнсіанство, монетаризм
9. Сучасні концепції управління міжнародним бізнесом: концепції експортних та імпорتنих можливостей. Екологічні концепції міжнародного бізнесу.

Рекомендована література до теми:

1. Міжнародний бізнес : підручник. 2 видання.-К.: «Київський університет», 2009. – 623 с.
2. Гіл, Чарлз В.Л. Міжнародний бізнес: Конкуренція на глобальному ринку: Пер. з англ.- К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2001. – 856с.
3. Кредісов А.І. Історія вчень менеджменту: Підруч. Для вищ. Навч. Закл. – К.: Знання України, 2001. – 300с.
4. За ред. Козака Ю.Г. Міжнародна економіка. Навчальний посібник. – Київ, „Артек”, 2002.
5. Приятельчук О.А. Формування та розвиток кроскультурного менеджменту (на прикладі міжнародних корпорацій: Монографія. – К., 2006.

Тема 4. Політико-правове середовище міжнародного бізнесу.

Питання до обговорення:

1. Перелічіть основні форми та методи державного регулювання міжнародного бізнесу.

2. Які органи державного управління в Україні здійснюють регулювання міжнародного бізнесу? В чому полягають їх функції?
3. Назвіть основні відмінності у функціях МБРР та МВФ щодо регулювання міжнародної фінансової діяльності.
4. В чому полягає роль бізнес-інкубаторів у розвитку міжнародного малого бізнесу?
5. Які основні проблеми малого та середнього бізнесу існують на сьогоднішній день? Які шляхи їх вирішення застосовують в розвинених країнах світу?

Теми доповідей:

1. Інтернаціоналізація, транснаціоналізація, глобалізація й інтеграція як фактори розвитку міжнародного бізнесу.
2. Вплив НТІ на зростаюче значення інформації й міжнародний бізнес транснаціональних компаній, на напрям міжнародного бізнесу.
3. Зростання чисельності й галузева диверсифікація ТНК - фактори, що впливають на міжнародний бізнес.
4. Міжнародне державне регулювання й міжнародний бізнес.
5. Умови конкуренції на світовому ринку як фактор і основа розвитку міжнародного бізнесу. Фінансова централізація, що підсилюється.

Рекомендована література до теми:

1. Міжнародний бізнес : підручник. 2 видання.-К.: «Київський університет», 2009. – 623 с.
2. Гіл, Чарлз В.Л. Міжнародний бізнес: Конкуренція на глобальному ринку: Пер. з англ.- К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2001. – 856с.
3. Кредісов А.І. Історія вчень менеджменту: Підруч. Для вищ. Навч. Закл. – К.: Знання України, 2001. – 300с.
4. За ред. Козака Ю.Г. Міжнародна економіка. Навчальний посібник. – Київ, „Артек”, 2002.
5. Приятельчук О.А. Формування та розвиток кроскультурного менеджменту (на прикладі міжнародних корпорацій: Монографія. – К., 2006.

Тема 5. Соціально-культурне середовище міжнародного бізнесу.

Питання до обговорення:

1. Основні чинники соціально-культурного середовища міжнародного бізнесу.
2. Соціальна структура та її вплив на міжнародний бізнес.
3. Поняття культури та культурних відмінностей.
4. Традиції, норми і стереотипи та їх вплив на міжнародний бізнес.
5. Основні засоби адаптації до культурного міжнародного середовища.

Теми доповідей:

1. сутність та основні елементи культури;
2. склад елементів соціально-культурного середовища міжнародного маркетингу;
3. вплив соціально-культурного середовища на маркетингові дії фірми;
4. маркетингова характеристика основних елементів соціально-культурного середовища;
5. методи вивчення соціально-культурного середовища інших країн.

Рекомендована література до теми:

1. Каніщенко О. Міжнародний маркетинг: Теорія і господарські ситуації: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів/ Олена Каніщенко,; Ред. Т. В. Камінська; М-во освіти і науки України, НТУУ "КПІ". - 2-е вид., перероблене. - К.: Кондор: ІВЦ "Видав-ництво "Політехніка", 2004. - 149 с.
2. Кириченко О. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності : навч. посібник / Олександр Кириченко, - 3-тє вид. перероб. і доп. - К. : Знання-Прес, 2002. - 382 с.
3. Куриляк В. Міжнародний менеджмент: Навч. посібник / Тернопільська академія народного господарства. — Т. : Карт-бланш, 2004. — 268с.

4. Куценко В. Міжнародний менеджмент: навч. посібник / Міжрегіональна академія управління персоналом. — К. : МАУП, 2006. — 296с.
5. Міжнародні ринки ресурсів: Навчальний посібник/ А. Б. Яценко, К. С. Мітюшкіна, Т. В. Марена; Ред. Ю. В. Макогон; М-во освіти і науки України, Донецький нац. ун-т, Маріупальський держ. гуманітарний ун-т. - К.: Центр навчальної літератури, 2005. - 193 с.

Тема 6. Економічне середовище міжнародного бізнесу.

Питання до обговорення:

1. Місце, що займає країна по показниках: ВВП, темпи економічного росту, темпи росту інвестицій, зовнішньоторговельний оборот, імпорт товарів і послуг.
2. Населення країни в цілому і регіонів проникнення окремо; половозрастна структура населення в динаміці.
3. Структура суспільства і питома вага окремих соціальних прошарків із характеристиками їх прибутку; динаміка цих показників.
4. Ресурси основних видів, що цікавлять фірму, із ранжуванням
5. Основні елементи валютного регулювання в країні.
6. Основні елементи торгових і експортно - імпортних обмежень.
7. Рівень основних економічних проблем у країні (інфляція, безробіття і т.д.)

Теми доповідей:

1. Розвиненість науково-технічної і консультаційної діяльності (напрямки, фірми, можливості притягнення).
2. Основні характеристики можливостей зв'язку.
3. Характеристики транспортних комунікацій, що цікавлять фірму.
4. Рівні і форми оплати праці в сферах бізнесу, що цікавлять фірму.

Рекомендована література до теми:

1. Міжнародний менеджмент: Навчальний посібник/ В. С. Білозубенко, О. В. Озаріна, А. А. Семенов та ін.; Під ред. О. Б. Чернеги; М-во освіти і науки України, Донецький держ. ун-т економіки і торгівлі ім. М. І. Туган-Барановського. - К.: Центр навчальної літератури, 2006. - 591 с.
2. Новошинська Л. Міжнародний маркетинг: Навчальний посібник/ Любов Новошинська,; М-во освіти і науки України, Одеський держ. екон. ун-т. - К.: Центр навчальної літератури, 2004. - 174 с.
3. Панченко Є. Міжнародний менеджмент: Навч.-метод. посібник для самот. вивчення дисципліни / Київський національний економічний ун-т — К. : КНЕУ, 2004. — 468с.
4. Піддубний І. О., Астахова І. Е., Бондаренко Л. М., Лисиця Н. М., Піддубна А. І. Міжнародний менеджмент: Навч. посібник / Харківський національний економічний ун-т / І.О. Піддубний (ред.). — 2.вид., стер. — Х. : ВД "ІНЖЕК", 2006. — 252с.
5. Яхно Т. Міжнародний менеджмент: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Львівська комерційна академія. — Л. : Компакт-ЛВ, 2005. — 304с.

Тема 7. Міжнародна торгівля у сучасному міжнародному бізнесі.

1. Теорії міжнародної торгівлі
2. Вплив торгівлі на міжнародний бізнес.
3. Концепція конкурентоспроможності держави.
4. Державний вплив на торгівлю.
5. Причини державного втручання.
6. Форми державного регулювання зовнішньої торгівлі.

Теми доповідей:

1. Розвиток класичних теорій міжнародної торгівлі і їх зв'язок з новітніми теоріями.
2. Значення теорії порівняльних переваг як науковий фундамент зовнішньоекономічної політики держав.

3. Внесок Елі Хекшера і Бертила Оліна в розвиток теорії міжнародної торгівлі.
4. Зовнішньоторговельна політика періоду меркантилізму і неомеркантилізм.
5. Тенденції розвитку міжнародної торгівлі на сучасному етапі.

Рекомендована література до теми:

1. Гілл Чарльз В.Л. Міжнародний бізнес. – К.: Основи, 2001. – 856 с.
2. Д. Дзніелс Джон, Х. Радеба Ли. Международный бизнес/пер. С англ. – М.: Дело, 1998.
3. Бураковський І. Теорія міжнародної торгівлі.-Київ: Основи, 1996.- 241с.
4. Рут Ф.Р., Філіпенко А. Міжнародна торгівля та інвестиції/Пер. з англ.- Київ, Основи, 1998.-743 с.
5. Hill C.W.L. International Business. – Irwin/McGraw Hill: N.Y., 1999. 2nd ed. – 630 p.
6. Мескон М.Х., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента.-М.: Дело, 1998.

Тема 8. Інвестиції у сучасному міжнародному бізнесі.

Питання до обговорення:

1. Поняття інвестиції та інвестування.
2. Цілі інвестування.
3. Види інвестицій.
4. Прямі та портфельні інвестиції.
5. Поняття іноземних та закордонних інвестицій.
6. Прямі інвестиції у сучасному міжнародному бізнесі.
7. Переваги і недоліки прямого інвестування.
8. Вплив прямих закордонних інвестицій на економіку країни базування.
9. Вплив прямих інвестицій на економіку країни-реципієнта

Теми доповідей:

Рекомендована література до теми:

1. Гілл Чарльз В.Л. Міжнародний бізнес. – К.: Основи, 2001. – 856 с.
2. Бураковський І. Теорія міжнародної торгівлі.-Київ: Основи, 1996.- 241с.
3. Рут Ф.Р., Філіпенко А. Міжнародна торгівля та інвестиції/Пер. з англ.- Київ, Основи, 1998.-743 с.
4. Hill C.W.L. International Business. – Irwin/McGraw Hill: N.Y., 1999. 2nd ed. – 630 p.

Тема 9. Міжнародні інтеграційні об'єднання та їх роль у сучасному бізнесі.

Питання до обговорення:

1. Що таке глобалізація?
2. Як зміни в технології вплинули на глобалізацію ринків та виробництва? Чи була б можливою глобалізація ринків та виробництва за відсутності загальних технологічних змін?
3. Як Інтернет впливає на діяльність міжнародних фірм та глобалізацію економіки?
4. Як ви розумієте «Глобалізацію ринків»?
5. Що є глобалізацією виробництва?
6. Природа, причини та особливості сучасного міжнародного інтеграційного процесу.
7. Концептуальні засади міжнародної економічної інтеграції. Форми, стадії та механізми міжнародної економічної інтеграції.
8. Економічні наслідки міжнародної інтеграції, їх вплив на міжнародний бізнес.
9. Інтеграційні альянси сучасного світового господарства.

Теми доповідей:

1. Європейський союз: реалії та перспективи розвитку.
2. Особливості розвитку інтеграційних процесів в Латинській Америці, Азійсько-Тихоокеанському регіоні, Африці.

3. Україна в світових інтеграційних процесах. Західноєвропейський вектор інтеграції України.

4. Участь України в ОЧЕС, ГУАМ, ЦЄАВТ. Проблеми та перспективи участі України в ЄС та ЄЕП.

Рекомендована література до теми:

1. Міжнародний бізнес: підручник. 2 видання.-К.: «Київський університет», 2009.
2. Шнирков О.І. Конкурентна політика Європейського Союзу К.: КНУ, 2003.
3. Гіл, Чарлз В.Л. Міжнародний бізнес: Конкуренція на глобальному ринку: Пер. з англ.- К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2001. – 856с.
4. Міжнародні інтеграційні процеси сучасності. Монографія. Під ред. А.С. Філіпенка, К.: Знання України, 2004.
5. За ред. Матвієнка В.М. Міжнародні організації. Навчальний посібник. – Київ, „Київський університет”, 2005.
6. Даніель Жуано. Світова організація торгівлі. – К., 2006.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В.Н. КАРАЗІНА

Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Кафедра міжнародного бізнесу та економічної теорії

**ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПОТОЧНОГО ТА
ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ**

з дисципліни

«МІЖНАРОДНИЙ БІЗНЕС»

для студентів

Рівень вищої освіти: **перший (бакалаврський)**

Галузь знань: **29 «Міжнародні відносини»**

Спеціальність **292 «Міжнародні економічні відносини»**

Освітня програма **«Міжнародний бізнес»**

Вид дисципліни: **обов'язкова дисципліна**

УКЛАДАЧ:

Професор кафедри міжнародного бізнесу та економічної теорії

д.е.н., проф. С.І. Архієреєв

Приклади завдань для проведення поточного контролю

1. Організаційні структури міжнародного бізнесу.
2. Причини та форми створення міжнародних фінансово-промислових груп.
3. Поняття та причини формування міжнародних стратегічних альянсів.
4. Форми та складові процесу міжнародної економічної інтеграції.
5. Інтегровані корпоративні структури в міжнародному бізнесі.
6. Періодизація розвитку та еволюція форм міжнародного бізнесу.
7. Форми та різновиди міжнародного бізнесу в сучасних умовах.
Механізм правового визначення статусу міжнародних компаній.
8. Законодавство України щодо регулювання діяльності міжнародних компаній.
9. Поняття середовища бізнесу. Внутрішнє і зовнішнє середовище.
10. Складові елементи внутрішнього і зовнішнього середовища діяльності міжнародного бізнесу та їх взаємодія.
11. Типологія чинників зовнішнього середовища бізнесу.
12. Чинники внутрішнього середовища міжнародної фірми.
13. Чинники економіко-політичного середовища міжнародного бізнесу:
класифікація та механізм впливу на діяльність фірми.
14. Соціально-культурне середовище міжнародного бізнесу та його складові.
15. Теоретичні концепції міжнародної торгівлі та їх вплив на міжнародний бізнес. Державне регулювання міжнародної торгівлі: причини, цілі та основні форми (інструменти).
16. Способи визначення торгових партнерів міжнародної фірми.
17. Поняття інвестиції та основні поняття процесу інвестування.
18. Процеси інвестування у міжнародному бізнесі: типологія та мотивація.
19. Прямі інвестиції у сучасному міжнародному бізнесі: переваги, недоліки, вплив на економіку країни-донора і країни-реципієнта.

20. Міжнародні інститути сприяння розвитку міжнародної торгівлі: цільові пріоритети діяльності та механізми впливу на підприємства різних країн.

ПИТАННЯ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ІСПИТ

1. Суть міжнародного бізнесу.
2. Компанія – головний суб'єкт міжнародного бізнесу.
3. Аналіз рівня економічного розвитку.
4. Міжнародний бізнес – явище і процес.
5. Організаційно-правові форми міжнародного бізнесу за кордоном.
6. Аналіз особливостей економіки.
7. Потенційні суб'єкти міжнародного бізнесу.
8. Міжнародні корпорації, їх організаційна структура.
9. Аналіз платіжного балансу.
10. Основні відмінності міжнародного бізнесу від національного.
11. Транснаціоналізація і прямі іноземні інвестиції.
12. Світова економіка як сфера міжнародного бізнесу.
13. Причини розвитку міжнародного бізнесу.
14. Організаційні форми міжнародного бізнесу в умовах глобалізації.
15. Господарюючі суб'єкти міжнародного бізнесу.
16. Особливості і чинники розвитку міжнародного бізнесу.
17. Високі технології в міжнародному бізнесі.
18. Соціально-економічна картина світу.
19. Роль знань в ефективності міжнародного бізнесу.
20. Тіньовий сектор в міжнародному бізнесі.
21. Становлення глобального господарства.
22. Періодизація теорій міжнародного бізнесу.
23. Суть і види зовнішнього середовища міжнародного бізнесу.
24. Історія валютних стосунків і угод.

- 25.Класичні теорії міжнародного бізнесу.
- 26.Чинники міжнародного бізнесу-середовища.
- 27.Об'єкти і суб'єкти валютного ринку.
- 28.Регулятивні теорії міжнародного бізнесу.
- 29.Мікро- і макро- середовище міжнародного бізнесу.
- 30.Розмір, склад і місце розташування валютного ринку.
- 31.Сучасні теорії міжнародного бізнесу.
- 32.Кон'юнктурна складова середовища міжнародного бізнесу.
- 33.Валютні інструменти і форвардний ринок.
- 34.Міжнародний бізнес як економічна категорія.
- 35.Механізм міжнародного бізнесу.
- 36.Світова валютна система золотовалютного стандарту.
- 37.Суть підприємництва, розвиток поглядів на нього.
- 38.Конкуренція і чинники конкурентоспроможності міжнародного бізнесу.
- 39.Сучасна валютна система.
- 40.Принципи і функції підприємництва.
- 41.Стратегії міжнародного бізнесу.
- 42.Основні світові валюти.
- 43.Моделі і види підприємництва.
- 44.Суть і класифікація видів міжнародної торгівлі.
- 45.Способи використання іноземної валюти.
- 46.Міжнародний бізнес як наука.
- 47.Види і рівні регулювання міжнародної торгівлі.
- 48.Правове середовище міжнародного бізнесу.
- 49.Функції і об'єкти міжнародного бізнесу.
- 50.Інструменти регулювання міжнародної торгівлі.
- 51.Технологічне середовище міжнародного бізнесу.
- 52.Історія міжнародного бізнесу.
- 53.Міжнародне інвестування.

- 54. Політичне середовище міжнародного бізнесу.
- 55. Періодизація міжнародного бізнесу.
- 56. Економічне середовище міжнародного бізнесу.
- 57. Культурне середовище міжнародного бізнесу.
- 58. Сучасна ера міжнародного бізнесу.
- 59. Аналіз економічної свободи і економічних систем.
- 60. Міжнародні інтеграційні об'єднання.

Приклад екзаменаційного білету

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Спеціальність: міжнародний бізнес
Семестр: 5-ий
Форма навчання: денна
Рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень): бакалавр
Навчальна дисципліна: Управління міжнародним бізнесом

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

1. Сучасна ера міжнародного бізнесу. (14 балів)
2. Економічне середовище міжнародного бізнесу. (12 балів)
3. Функції і об'єкти міжнародного бізнесу. (14 балів)

Затверджено на засіданні кафедри міжнародного бізнесу та економічної теорії

протокол № 1 від "28" серпня 2022 р.

В.о. завідувача кафедри _____ (Дерід І.О.)

підпис

Екзаменатор _____ (Архієреєв С.І.)

Підпис

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В.Н. КАРАЗІНА

Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Кафедра міжнародного бізнесу та економічної теорії

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ТА ІНДИВІДУАЛЬНІ
СЕМЕСТРОВІ ЗАВДАННЯ
ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ**

з дисципліни

«МІЖНАРОДНИЙ БІЗНЕС»

для студентів

Рівень вищої освіти: **перший (бакалаврський)**

Галузь знань: **29 «Міжнародні відносини»**

Спеціальність **292 «Міжнародні економічні відносини»**

Освітня програма **«Міжнародний бізнес»**

Вид дисципліни: **обов'язкова дисципліна**

УКЛАДАЧ:

Професор кафедри міжнародного бізнесу та економічної теорії

д.е.н., проф. С.І. Архієреєв

Індивідуальні семестрові завдання передбачають написання курсової роботи за наступними вказівками:

1. Мета та структура курсової роботи
2. Зміст курсової роботи
3. Перелік баз бенчмаркінгу країн для вибору теми
4. Вимоги до оформлення
5. Захист курсової роботи та критерії оцінювання
6. Рекомендації щодо переліку посилань

1. МЕТА ТА СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ

Метою курсової роботи є поглиблення, закріплення та перевірка знань, отриманих у процесі вивчення курсу « Міжнародний бізнес».

У процесі виконання роботи студенти мають змогу закріпити, поглибити та узагальнити знання, отримані під час навчання, та вміти їх комплексно застосовувати на практиці.

Курсова передбачає аналіз кожним студентом умов **ОКРЕМОЇ** країни, обраної за бажанням з запропонованого переліку.

Курсова робота має таку структуру:

- титульний аркуш;
- зміст;
- вступ;
- основна частина;
- висновки;
- перелік посилань;
- додатки.

2. ЗМІСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Титульний аркуш курсової роботи оформляється за встановленою формою (див. додаток А).

У змісті наводиться перелік усіх розділів, підрозділів та пунктів із зазначенням сторінок їх початку. Найменування у змісті мають точно повторювати заголовки в тексті. Скорочення або подання їх в іншому формулюванні, послідовності і підпорядкуванні порівняно із заголовками в тексті не дозволяється.

Вступ (1 – 2 сторінки) має містити:

- актуальність обраної теми дослідження. Коротко наводяться аргументи, положення, факти на користь вибору теми курсової роботи;

- мету й завдання досліджень. Мета формулюється одним реченням та показує, до чого прямує автор, виконуючи курсову роботу. Виходячи з поставленої мети, формулюються завдання, які визначають назву та структуру основних розділів курсової роботи. Як правило, це робиться у формі переліку (проаналізувати..., розробити..., узагальнити..., виявити..., вивчити..., визначити..., установити..., з'ясувати...);

- об'єкт дослідження;

- предмет дослідження;

- перелік методів дослідження;

- джерела інформації. Вказуються джерела інформації, які використовувалися під час написання роботи (первинна документація, статистичні звіти підприємств, матеріали Держкомстату України, монографії, підручники, матеріали науково-практичних конференцій та наукових збірників, журнали, рекомендації науково-дослідних інститутів тощо).

Основна частина (25 – 30 сторінок) складається з розділів, у кожному з них можуть бути підрозділи.

Розділ 1. Теоретичне питання.

Перший розділ передбачає огляд літературних джерел з теми з обов'язковими посиланнями у дужках [N] на підручники та періодичні видання.

Розділ 2. Порівняльний аналіз характеристики країни (обирається студентом особисто зі вказаного регіону) в IBC BDO

Другий розділ виконується за даними з обраної країни в BDO International Business Compass (<https://www.bdo-ibc.com>) і передбачає оцінку зовнішнього середовища міжнародного бізнесу за усіма можливими напрямками. Аналіз проводиться для останнього доступного року та для виявлення динаміки за усі доступні роки. Результати вносяться до таблиць та відображаються графічно на діаграмах.

Розділ 3. Аналіз даних обраного рейтингу (обирається особисто).

Серед баз бенчмаркінгу наведених в таблиці (ДОДАТОК Б), необхідно обрати базу яка містить інформацію відповідно до теми та дані обраної країни. В третьому розділі наводиться опис бази, методологію отримання її показників та аналіз даних обраної країни.

Розділ 4. Використання цих рейтингів для характеристики чинників та проведення PEST аналізу

У четвертому розділі наводиться PEST аналіз умов міжнародного бізнесу обраної країни з урахуванням наступних визначень та рекомендацій:

PEST аналіз - простий і зручний метод для аналізу макросередовища (зовнішнього середовища) підприємства. Методика PEST аналізу часто використовується для оцінки ключових ринкових

тенденцій галузі, а результати PEST аналізу можна використовувати для визначення списку загроз і можливостей при складанні SWOT аналізу компанії. PEST аналіз є інструментом довгострокового стратегічного планування і складається на 3-5 років вперед, з щорічним оновленням даних. Може бути виконаний у вигляді матриці з 4 квадрантів або в табличній формі.

P- політичні фактори зовнішнього середовища

- Фактори впливу політичного середовища на ринок
- Стійкість політичної влади і існуючого уряду
- Бюрократизація і рівень корупції
- Податкова політика (тарифи і пільги)
- Свобода інформації і незалежність ЗМІ
- Тенденції до регулювання або дерегулювання галузі
- Кількісні та якісні обмеження на імпорт, торговельна політика
- Прагнення до протекціонізму галузі, наявність державних компаній в галузі
- Ступінь захисту інтелектуальної власності та закон про авторське право
- Антимонопольне і трудове законодавство
- Законодавство з охорони навколишнього середовища
- Майбутнє і поточне законодавство, що регулює правила роботи в галузі
- Імовірність розвитку військових дій в країні

E - економічні фактори зовнішнього середовища

- Фактори впливу економічного середовища на ринок
- Темпи зростання економіки
- Рівень інфляції і процентні ставки
- Курси основних валют
- Рівень безробіття, розмір і умови оплати праці
- Рівень розвитку підприємництва та бізнес-середовища
- Кредитно-грошова і податково-бюджетна політика країни
- Рівень доходів населення
- Ступінь глобалізації та відкритості економіки
- Рівень розвитку банківської сфери

S - соціально-культурні чинники зовнішнього середовища

- Фактори впливу соціально-культурного середовища на ринок
- Рівень охорони здоров'я та освіти
- Ставлення до імпортованих товарів і послуг
- Ставлення до роботи, кар'єри, дозвілля і виходу на пенсію
- Вимоги до якості продукції і рівнем сервісу
- Культура формування накопичень і кредитування в суспільстві
- Спосіб життя і звички споживання
- Розвиток релігії та інших вірувань
- Ставлення до натуральних і екологічно-чистих продуктів
- Темпи зростання населення
- Рівень міграції та імміграційні настрої
- Поло-вікова структура населення і тривалість життя
- Соціальна стратифікація в суспільстві, меншини
- Розмір і структура сім'ї

T -технологічні фактори зовнішнього середовища

- Фактори впливу технологічного середовища на ринок
- Рівень інновацій і технологічного розвитку галузі
- Витрати на дослідження і розробки
- Законодавство в області технологічного оснащення галузі
- Розвиток і проникнення інтернету, розвиток мобільних пристроїв
- Доступ до новітніх технологій
- Ступінь використання, впровадження та передачі технологій

Додаткові варіанти PEST аналізу

В залежності від обраної теми може знадобитися розширити стандартний PEST аналіз, тому що PEST аналіз - це всього лише інструмент, за допомогою якого компанія може оцінити вплив зовнішніх факторів і ризики для бізнесу. І як будь-який інструмент, він легко піддається зміні і набуває все нові варіації.

Найбільш поширеною варіацією PEST аналізу є PEST + EL аналіз. У PESTEL або PESTLE-аналіз входять ще два показника: фактори правового характеру (L - Legal) і фактори екологічного характеру (E - Environmental or Ecological). Фактори правового характеру представляють юридичну середу функціонування бізнесу і більш детально розглядають можливу зміну правових актів, які можуть вплинути на прибутковість існування в галузі. Фактори екологічного характеру визначають ступінь впливу компанії на екологічну ситуацію в регіоні; а також чинники екологічного характеру, які можуть відбитися на ефективності бізнесу компанії.

ші варіації і розширені варіанти PEST аналізу:

- Варіанти PEST аналізу / Розшифровка
- PEST = Political + Economical + Social + Technological (політичні, економічні, соціально-культурні та технологічні чинники)

- PESTEL = PEST + Environmental / Ecological + Legal (PEST + природні (екологічні) + правові чинники)
- PESTELI = PESTEL + Industry analysis (PESTEL аналіз, доповнений галузевим аналізом ринку)
- STEEP = PEST + Ethical (PEST + фактори етичного характеру)
- LONGPEST = PEST + Local + National + Global factors (PEST аналіз з оцінкою чинників на місцевому, національному та глобальному рівні)

Висновки (1 – 2 сторінки) є завершальною частиною курсової роботи. Тут подаються висновки та пропозиції, що є предметом захисту, кінцеві результати виконаної роботи, що доводять досягнення автором поставленої мети дослідження.

У висновках висвітлюється:

Результати використання IBC BDO для характеристики чинників PEST (країни).

Можливість використання індивідуально призначеного рейтингу для характеристики чинників PEST (взагалі і для країни)

Можливість використання інших рейтингів для характеристики чинників PEST (факультативно, для країни)

Перелік посилань

Після тексту курсової роботи – наводиться список використаних джерел. Кількість джерел літератури – не менше 20 найменувань.

Додатки

У **додатки** виносяться громіздкі таблиці допоміжного характеру, блок-схеми, зразки форм, таблиць тощо. Кожний додаток починають з нової сторінки. Сторінки в додатках нумерують у межах одного

додатка. Посилання на додатки в текстовій частині роботи є обов'язковими.

3. Перелік баз бенчмаркінгу країн:

Назва	Розробник	Покриття	Початок	Частота
2003 Ageing Vulnerability Index	CSIS & Watson Wyatt Worldwide	12 countries	2003	2003 only
ADB Country Performance Assessment	Asian Development Bank	28 countries	2005	Annual
AfDB Country Policy and Institutional Assessment	African Development Bank	40 countries	2004	Annual
Africa Integrity Indicators	Global Integrity & Mo Ibrahim Foundation	54 countries	2013	Annual
AODP Global Climate 500 Index	Asset Owners Disclosure Project	500 asset holders	2012	Annual
Arab Democracy Index	Arab Reform Initiative & Palestine Centre for Policy and Survey Research	9 countries	2008	Biennial
Basel Anti-Money Laundering Index	Basel Institute on Governance	162 countries	2012	Annual
Basic Capabilities Index	Social Watch	167 countries	2004	Annual, 2004–11
Bertelsmann Transformation Index	Bertelsmann Stiftung	129 countries	2003	Biennial
Best Countries for Business	Forbes	146 countries	2006	Annual

Назва	Розробник	Покриття	Початок	Частота
Better Life Index	OECD	36 countries	2013	Annual
Big Mac Index	The Economist	57 countries	1986	Annual
Bloomberg Innovation Index	Bloomberg	215 countries	2013	Annual
Bribe Payers Index	Transparency International	28 economies	1999	Every 2–4 years
Capital Access Index	Milken Institute	122 countries	1998	Annual, 1998–2009
CIFP Fragility Index	Carleton University	200 countries & territories	2010	Annual, 2010–12
CIFP Governance Index	Carleton University	192 countries & territories	2007	2007 only
CIRI Human Rights Dataset	David L. Cingranelli, David L. Richards & K. Chad Clay	202 countries	1981	Annual
CIVICUS Civil Society Index	CIVICUS	56 countries	2000	Irregular, 2000–11
Climate Analysis Indicators Tool	World Resources Institute	185 countries	2004	Annual
Climate Change Performance Index	Germanwatch & Climate Action Network Europe	58 countries	2006	Annual

Назва	Розробник	Покриття	Початок	Частота
Commitment to Development Index	Center for Global Development and Foreign Policy	27 countries	2003	Annual
Competitive Industrial Performance Index	UNIDO	133 countries	2003	Annual
Composite Index of National Capability	J. David Singer, Correlates of War project	193	1963	Irregular
Corporate Corruption/Ethics Indices	World Bank Institute	104 countries	2004	2004 only
Corporate Human Rights Benchmark	Aviva Investors	100 companies	2016	--
Corruption Perceptions Index	Transparency International	175 countries & territories	1995	Annual
Countries at the Crossroads	Freedom House	72 countries	2004	Annual, 2004–12
Country Risk Assessments	Coface	160 countries	2005	Regular updates
CSGR Globalisation Index	CSGR	208 countries & territories	2004	2004 only
CSO Sustainability Index	USAID	63 countries	1997	Annual
Dashboard of Sustainability	IISD	Variable	1999	Irregular

Назва	Розробник	Покриття	Початок	Частота
Democracy Index	Economist Intelligence Unit	167 countries	2007	Annual
Democracy Ranking	Democracy Ranking Association	113 countries	2008	Annual
Digital Access Index	ITU	178 countries	2003	2003 only
Digital Opportunity Index	ITU	181 countries	2005	2005 & 2007 only
Disaster Risk Index	UNDP	215 countries	2004	2004 & 2009 only
Ducroire/Delcredere Country Risks	Ducroire/Delcredere	246 countries & territories	1990	Regular updates
Ease of Doing Business Ranking	IFC	189 countries	2003	Annual
Ecological Footprint	WWF	152 countries & territories	2000	Biennial
Economic Complexity Index	Observatory of Economic Complexity	125 countries	2009	Annual, 2009–12
Economic Freedom of the World	Cato Institute & Fraser Institute	152 countries	1996	Annual
Economic Vulnerability Index	UNCDP	130 countries	1975	Triennial
Education for all Development Index	UNESCO	205 countries	2002	Annual

Назва	Розробник	Покриття	Початок	Частота
EF English Proficiency Index	Education First	63 countries	2011	Annual (coverage from 2007)
EIU Business Environment Rankings	Economist Intelligence Unit	82 countries	1997	Annual
EMC Global Data Protection Index	EMC Corporation	18 countries	2014	Biennial
Enabling Environment Index	CIVICUS	109 countries	2013	So far 2013 only
Energy Productivity and Economic Prosperity Index	Lisbon Council, Ecofys & Quintel Intelligence	131 countries	2015	So far 2015 only
Energy Trilemma Index	World Energy Council	130 countries	2011	Annual
Environment and Gender Index	International Union for Conservation of Nature	72 countries	2013	2013 only
Environmental Degradation Index	Ragbendra Jha & Bhanu Murthy	174 countries	2003	2004 update
Environmental Democracy Index	The Access Initiative & World Resources Institute	70 countries	2014	Biennial
Environmental Performance Index	CIESIN & Yale Center for Environmental Law & Policy	178 countries	2000	Biennial (since 2006)

Назва	Розробник	Покриття	Початок	Частота
Environmental Vulnerability Index	SOPAC & UNEP	235 countries & territories	1999	Irregular
e-Readiness Rankings	Economist Intelligence Unit	70 countries	2000	Annual, 2000–09
Ernst & Young Globalization Index	Ernst & Young (with EIU)	60 countries	2009	Annual, 2009–12
Ethnic Fractionalization and Cultural Diversity Scores	James Fearon	160 countries	2003	2003 only
Ethnolinguistic/Religious Fractionalization and Political Instability Indices	Anthony Annett	150, 148, & 108 countries	2001	2001 only
Euro Health Consumer Index	Health Consumer Powerhouse	36 countries	2006	Annual
European e-Business Readiness Index	European Commission	27 countries	2004	Annual, 2004–08
European Foreign Policy Scorecard	European Council on Foreign Relations	28 countries	2010	Annual
European Human Capital Index	Lisbon Council	12 countries	2006	2006–07 only
European Quality of Government Index	QoG Institute	206 regions in 24 countries	2010	Irregular
FDI Regulatory Restrictiveness Index	OECD	58 countries	2003	Annual

Назва	Розробник	Покриття	Початок	Частота
Female Entrepreneurship Index	Global Entrepreneurship and Development Institute	77 countries	2013	Annual
Financial Development Index	World Economic Forum	62 countries	2008	Annual, 2008–12
Financial Secrecy Index	Tax Justice Network	82 countries & territories	2009	Biennial
Foreign Direct Investment Confidence Index	A.T. Kearney	25 countries	1998	Annual
Fractionalization Index	Alberto Alesina et al.	215 countries & territories	2003	2003 only
Failed/Fragile States Index	The Fund for Peace	178 countries	2005	Annual
Freedom in the World	Freedom House	195 countries & 15 territories	1972	Annual
Freedom of the Press	Freedom House	197 countries & territories	2002	Annual
Freedom on the Net	Freedom House	65 countries	2011	Annual
G20 e-Trade Readiness Index	Economist Intelligence Unit	19 countries	2014	--

Назва	Розробник	Покриття	Початок	Частота
Gender Development Index	UNDP	187 countries	1995	Annual
Gender Equity Index	Social Watch	168 countries	2007	Irregular
Gender Inequality Index	UNDP	187 countries	2010	Annual
GINI Index	World Bank	248 countries	1912 <i>orig.</i>	Annual
Global AgeWatch Index	HelpAge International	96 countries	2013	Annual
Global Entrepreneurship Index	Global Entrepreneurship and Development Institute	132 countries	2009	Annual
Global Go To Think Tank Index	University of Pennsylvania	Over 6,500 think tanks	2008	Annual
Government Defence Anti-Corruption Index	Transparency International UK	114 countries	2015	2015 only
Global Accountability Scores	One World Trust	10 IGOs, 10 INGOs, & 10 TNCs	2006	Annual, 2006–08
Global Aging Preparedness Index	CSIS	20 countries	2010	2010 only
Global Cargo Watch List	Joint Cargo Committee	54 countries	2004	Monthly
Global Cleantech Innovation Index	Cleantech Group & WWF	40 countries	2012	Biennial

Назва	Розробник	Покриття	Початок	Частота
Global Climate Risk Index	Germanwatch	183 countries	2006	Annual
Global Competitiveness Index	World Economic Forum	144 economies	2004	Annual
Global Connectivity Index	Huawei Technologies	50 countries	2014	Annual
Global Corruption Barometer	Transparency International	107 economies	2003	Biennial
Global Creativity Index	Martin Prosperity Institute	82 countries	2011	2011 only
Global Credit Survey	Institutional Investor	179 countries	2001	Annual
Global Cybersecurity Index	ITU	104 countries	2014	--
Global Democracy Ranking	Democracy Ranking Association	115 countries	2008	2008–09 & 2011–12
Global Dynamism Index	Grant Thornton and EIU	60 economies	2012	Annual
Global E-Government Survey	WMRC & Brown University	196 countries	2001	2001 only
Global Energy Architecture Performance Index	World Economic Forum (with Accenture)	125 countries	2013	Annual
Global Entrepreneurship Monitor	Babson College et al.	104 economies	1999	Annual

Назва	Розробник	Покриття	Початок	Частота
Global Financial Centres Index	Z/Yen	83 financial centers	2007	Biannual
Global Financial Governance and Impact Scores	New Rules for Global Finance	6 IGOs	2013	Annual
Global Firepower Military Ranks	Global Firepower	126 countries	2006	--
Global Food Index	Oxfam	125 countries	2014	--
Global Food Security Index	Economist Intelligence Unit	109 countries	2012	Annual
Global Gender Gap Index	World Economic Forum	142 countries	2006	Annual
Global Hunger Index	IFPRI	120 countries	2006	Annual
Global Innovation Index	Cornell University, INSEAD, & WIPO	143 countries	2007	Annual
Global Innovation Policy Index	Global Trade and Innovation Policy Alliance	55 countries	2012	2012 only
Global Integrity Index	Global Integrity	31 countries & territories	2004	Annual, 2004–11
Global Intellectual Property Index	TaylorWessing & Z/Yen Group	36 countries	2008	Annual

Назва	Розробник	Покриття	Початок	Частота
Global Manufacturing Competitiveness Index	Deloitte	40 countries	2010	Triennial
Global Microscope	Economist Intelligence Unit	55 countries	2009	Annual
Global Militarization Index	BICC	152 countries	2009	Annual
Global Monitoring Report	World Bank & IMF (with OECD)	144 countries	2007	Annual
Global Natural Disasters Risk Hotspots	CHRR & World Bank	Countries & regions	2004	2004 only
Global Open Data Index	Open Knowledge	122 countries	2013	Annual
Global Opportunity Index	Milken Institute	136 countries	2013	Biennial
Global Peace Index	IEP	162 countries	2007	Annual
Global Political Risk Index	Eurasia Group	24 countries	2007	Monthly
Global Real Estate Transparency Index	JLL	109 countries	1999	Biennial
Global Retail Development Index	A.T. Kearney	30 countries	2002	Annual
Global Right to Information Rating	Access Info Europe & CLD	89 countries	2010	Annual
Global Services Location Index	A.T. Kearney	51 countries	2005	Biennial or triennial

Назва	Розробник	Покриття	Початок	Частота
Global Slavery Index	Walk Free Foundation	167 countries	2013	Annual
Global Terrorism Index	IEP	162 countries	2014	Annual
Global Talent Competitiveness Index	INSEAD, HCLI, & Adecco	109 countries	2013	Annual
Global Youth Wellbeing Index	CSIS & IYF	30 countries	2014	--
Globalization Index	Foreign Policy & A.T. Kearney	62 countries	2001	Annual, 2001–07
Good Country Index	Simon Anholt & Robert Govers	125 countries	2014	--
Greendex	National Geographic & GlobeScan	18 countries	2008	Biennial
Happiness Index	Ruut Veenhoven	90 countries	2004	2004 only
Happy Planet Index	New Economics Foundation	151 countries	2006	Triennial
Hays Global Skills Index	Hays	31 countries	2012	Annual
Health System Attainment and Performance Indices	WHO	191 countries	2000	2000 only
High Tech Indicators	Alan L. Porter et al.	33 countries	1987	Triennial, 1987–2008
Human (In)Security Index	Sascha Werthes, Corinne Heaven & Sven Vollnhals	183 countries	2011	2011 only

Назва	Розробник	Покриття	Початок	Частота
Human Assets Index	UNCDP	130 countries	1970	Triennial
Human Development Index	UNDP	187 countries	1990	Annual
Human Freedom Index	Cato Institute	152 countries	2015	Annual
Human Freedom Index	UNDP	88 countries	1991	1991 only
Human Opportunity Index	World Bank	19 countries	2008	--
Human Security Index	David A. Hastings	232 countries	2008	Irregular
Humanitarian Response Index	DARA International	23 countries	2007	Annual, 2007–11
Ibrahim Index of African Governance	Mo Ibrahim Foundation	52 countries	2000	Annual
ICT Development Index	ITU	157 countries	2008	Annual
IDA Country Performance Ratings	IDA	77 countries	1977	Annual
IDA Resource Allocation Index	IDA	80 countries & territories	2005	Annual, 2005–12
IDA Special Allocation Index	IDA	8 countries	2011	2011 only
Index of Cognitive Skills and Educational Attainment	Economist Intelligence Unit	40 countries & territories	2012	Biennial

Назва	Розробник	Покриття	Початок	Частота
Index of Constructive External Engagement	CGD	21 countries	2013	--
Index of Economic Freedom	Heritage Foundation & Wall Street Journal	178 countries	1995	Annual
Index of Human Insecurity	Global Environmental Change and Human Security	All countries	2000	2000 only
Index of Human Progress	Fraser Institute	128 countries	2001	2001 only
Index of Knowledge Societies	UNPAN	45 countries	2005	2005 only
Index of National Power	National Power Project	187 countries	2014	--
Index of Social Vulnerability to Climate Change for Africa	Katharine Vincent	49 countries	2004	2004 only
Index of State Weakness in the Developing World	Brookings Institution	141 countries	2008	2008 only
Indicador de Riesgo País Alternativo (Alternative Country Risk Index)	Development, Economy, Ecology, Equity - CLAES	18 countries	2004	2004 only
Inequality-adjusted Human Development Index	UNDP	187 countries	2010	Annual

Назва	Розробник	Покриття	Початок	Частота
Innovation Capacity Index	Augusto López-Claros & Yasmina N. Mata	130 countries	2009–10	2009–10, 2010–11
Innovation Union Scoreboard	European Commission	34 countries	2000	Annual
International Energy Efficiency Scorecard	American Council for an Energy-Efficient Economy	23 countries	2012	Biennial
International Energy Security Risk Index	U.S. Chamber of Commerce / Institute for 21st Century Energy	75 countries	2012	Annual
International Index of Bribery for News Coverage	Institute for Public Relations	66 countries	2003	2003 only
International Property Rights Index	Americans for Tax Reform Foundation / Property Rights Alliance	129 countries	2007	Annual
Investment and Performance in the Knowledge Based Economy	European Commission	26 countries	2002	Infrequent
Inward FDI Performance and Potential Indices	UNCTAD	141 economies	1988	Annual
IT Industry Competitiveness Index	Economist Intelligence Unit	66 countries	2007	Annual, 2007–11
ITUC Global Rights Index	International Confederation of Trade Unions	139 countries	2014	Annual

Назва	Розробник	Покриття	Початок	Частота
KidsRights Index	KidsRights Foundation	165 countries	2013	Annual
KOF Index of Globalization	EHT Zurich	207 countries	2002	Annual
Latin American Index of Budget Transparency	DFID	12 countries	2001	Infrequent
Legatum Prosperity Index	Legatum Institute	142 countries	2010	Annual
LGBT Military Index	Hague Centre for Strategic Studies	103 countries	2014	2014 only
Linaburg-Maduell Transparency Index	Carl Linaburg & Michael Maduell	53 sovereign wealth funds	2008	Quarterly
Lisbon Scorecard	Centre for European Reform	27 countries	2001	Annual, 2001–10
Living Planet Index	WWF	3,038 vertebrate species	1998	Biennial
Logistics Performance Index	World Bank	160 countries	2007	Biennial
Market Potential Index	Michigan State University-IBC	87 countries	1996	Annual
MCC Country Scorecards	MCC	83 countries	2004	Annual
Media Sustainability Index	IREX (with USAID)	83 countries	2001	Annual
Mirror, Mirror on the Wall - Health Rankings	The Commonwealth Fund	11 countries	2004	Irregular

Назва	Розробник	Покриття	Початок	Частота
Mothers' Index	Save the Children	119 countries	2004	2004 only
Multiculturalism Policy Index	Queen's University	21 countries	2006	Coverage: 1980, 1990, 2000, 2010
Multidimensional Poverty Index	UNDP	91 countries	1997	Annual
National Biodiversity Index	UNEP, Convention on Biological Diversity	191 countries	2001	Annual
Nations in Transit	Freedom House	29 countries	1995	Annual
Networked Readiness Index	World Economic Forum & INSEAD (Cornell University)	148 economies	2001	Annual
NTI Nuclear Materials Security Index	Nuclear Threat Initiative & EIU	25 countries, 151 countries	2012	Biennial
Observer Human Rights Index	The Guardian	100 countries	1999	1999 only
OECD Country Risk Classifications	OECD	201 countries, 9 regional financial institutions	1999	Annual
OECD Progress Report	Transparency International	39 countries	2005	Annual

Назва	Розробник	Покриття	Початок	Частота
Opacity Index	Milken Institute	48 countries	2001	Annual, 2001–09
Open Budget Index	International Budget Partnership	100 countries	2006	Biennial
Open Data Barometer	World Wide Web Foundation	92 countries	2013	Annual
Passport Index	Arton Capital	188 countries & territories	2015	Rolling
Peace and Conflict Instability Ledger	CIDCM	163 countries	2001	Biennial
Pension Sustainability Index	Allianz	40 countries	2009	Every 2–3 years
Political Instability Index	Economist Intelligence Unit	205 countries	2007	Biennial, 2007–09
Political Risk Map	AON	163 economies	2006	Annual
Political Terror Scale	Reed M. Wood & Mark Gibney	189 countries	Early 1980s	Annual
Polity IV	Center for Systemic Peace	167 countries	1970s	Annual
Pollution-Sensitive Human Development Index	M.C. Lasso de la Vega & A.M. Urrutia	165 countries	2001	2001 only
Programme for International Student Assessment	OECD	65 countries & economies	2000	Triennial

Назва	Розробник	Покриття	Початок	Частота
Progress in International Reading Literacy Study	IEA	49 countries	2001	Quinquennial
Pro-Poor Policy Index	UNDP	15 countries	2005	2005 only
Quality of Life Index	Economist Intelligence Unit	111 countries	2005	2005 only
Quality of Living Rankings	Mercer	223 cities	2007	Annual
Quality of Official Development Assistance	Center for Global Development	35 donor countries & over 100 aid agencies	2010	Biennial
Real-time Air Quality Index	aqicn.org	Numerous cities	2007	Regular updates
Regional Entrepreneurship and Development Index	European Commission	125 regions	2013	2013 only
Religious Diversity Index	Pew Research Center	232 countries & territories	2014	--
Reproductive Risk Index	Population Action International	130 countries	2001	Irregular
Resilience Index	FM Global	130 countries & territories	2012	Annual
Responsible Competitiveness Index	AccountAbility	51 countries	2003	2003 only

Назва	Розробник	Покриття	Початок	Частота
Resource Governance Index	Natural Resource Governance Institute	58 countries	2013	2013 only
Rule of Law Index	World Justice Project	102 countries	2011	Annual
Science and Technology Indicators	European Commission	15 countries	2001	Annual, 2001–03
Scope and Flexibility of Exceptions to Exclusive Rights Index	Lisbon Council	8 countries	2015	2015 only
Single Market Scoreboard	European Commission	31 countries	1997	Semiannual
Social Institutions and Gender Index	OECD	108 countries	2009	2009, 2012, 2014
Social Progress Index	Social Progress Imperative	132 countries	2013	Annual
Social Watch Scorecard	Social Watch	210 countries & territories	1999	Annual, 1999–2006
Soft Power Survey	Institute for Government & Monocle	40 countries	2010	Annual
Sovereign Ratings	Standard & Poor's	127 countries & territories	1916	Rolling
Space Competitiveness Index	Futron	15 countries & regions	2008	Annual

Назва	Розробник	Покриття	Початок	Частота
Startup Nation Scoreboard	Lisbon Council	28 countries	2016	--
State Fragility Index	Center for Systemic Peace	167 countries	2007	Irregular
Strictness of Employment Protection	OECD	45 countries	1999	Annual
Sustainable Governance Indicators	Bertelsmann Stiftung	41 countries	2009	Every 2–3 years
Sustainable Society Index	Sustainable Society Foundation	151 countries	2006	Biennial
Tax Attractiveness Index	Sara Keller & Deborah Schanz	100 countries	2013	2013 only
Tax Misery & Reform Index	Forbes	65 countries	2005	Annual, 2005–09
Technology Achievement Index	UNDP	72 countries	2002	2002 only
Telefónica Index on Digital Life	Telefónica	34 countries	2016	--
Terrorism and Political Violence Map	AON	200 countries & territories	2004	Annual
Trade and Development Index	UNCTAD	123 countries	2005	2005, 2007 only
Trafficking in Persons Report	US Department of State	204 countries	2001	Annual
Transition Indicators	EBRD	29 countries	1994	Annual

Назва	Розробник	Покриття	Початок	Частота
Transnationality Index of Host Economies	UNCTAD	74 countries	2003	2003, 2005 only
Travel & Tourism Competitiveness Index	World Economic Forum	140 countries	2007	Biennial
Trends in International Mathematics and Science Study	IEA	63 countries	1995	Quadrennial
UNCTAD FDI Contribution Index	UNCTAD	79 countries	2012	Annual
UN E-Government Development Index	UNPACS	193 countries	2003	Biennial
UN E-Participation Index	UNPACS	193 countries	2003	Biennial
University of Notre Dame Global Adaptation Index	University of Notre Dame	180 countries	1995	Annual
U.S. Chamber International IP Index	U.S. Chamber of Commerce	38 economies	2013	Annual
Visa Restrictions Index	Henley & Partners	199 countries	2006	Annual
Water Poverty Index	Peter Lawrence, Jeremy Meigh & Caroline Sullivan	147 countries	2002	2002 only
Wealth of Nations (Triangle) Index	Money Matters Institute/Global Horizon Fund	70 countries	1996	Biannual, 1996–2005
Web Index	World Wide Web Foundation	86 countries	2007	Annual

Назва	Розробник	Покриття	Початок	Частота
Welfare Index	Statistics Sweden	27 countries	2004	2004 only
Wellbeing Indices	Robert Prescott-Allen	180 countries	2001	2001 only
Where-to-be-born Index	Economist Intelligence Unit	80 countries & territories	1988	Irregular
WJP Rule of Law Index	World Justice Project	99 countries	2010	Annual
Women's Economic Opportunity Index	Economist Intelligence Unit	128 countries	2010	Biennial
Women's Rights in the Middle East and North Africa	Freedom House	18 countries & territories	2005	Last in 2010
World Competitiveness Scoreboard	IMD World Competitiveness Center	60 countries	1989	Annual
World Democracy Audit	World Audit	150 countries	1997	Annual
World Health Report – Health System Rankings	World Health Organization	191 countries	2000	2000 only
World Giving Index	Charities Aid Foundation	135 countries	2010	Annual
World Governance Assessment	Overseas Development Institute	10 countries	2000	2000–02, 2005–07
World Happiness Ranking	SDSN	156 countries	2012	Annual

Назва	Розробник	Покриття	Початок	Частота
World Military Expenditures and Arms Transfers Rankings	US Department of State	170 countries	1971	Irregular
World Misery Index	Steve H. Hanke	108 countries	2011	Annual
World Press Freedom Index	Reporters Without Borders	180 countries	2002	Annual
WorldPR Global Leadership Ranking	Patrick Robertson/World PR	213 countries & territories	2013	Annual
World Risk Index	Bündnis Entwicklung Hilft (Alliance Development Works)	171 countries	2011	Annual
World Watch List	Open Doors	50 countries	2002	Annual
Worldwide Governance Indicators	World Bank Institute	215 economies	1996	Annual

4. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Загальні вимоги. Курсова робота повинна бути оформлена відповідно до вимог Державного стандарту України ДСТУ 3008-95 «Документація. Звіти у сфері науки і техніки, структура і правила оформлення».

Курсова робота виконується у вигляді друкованого тексту з ілюстраціями та таблицями. Роботу друкують за допомогою комп'ютера на одній сторінці аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм) через 1,5 міжрядкових інтервали, 14 кегль. Можна також використати папір формату А3, коли це необхідно та міліметровий папір.

Текст курсової роботи необхідно друкувати, залишаючи береги таких розмірів: з лівого боку - не менш за 20 мм, з правого - не менш за 10 мм, зверху - не менш за 20 мм, знизу - не менш за 20 мм.

Необхідно використовувати шрифт Times New Roman. Шрифт друку повинен бути чітким, стрічка - чорного кольору середньої жирності. Компактність тексту роботи повинна бути однаковою.

Друкарські помилки, описки, і графічні неточності, які виявилися в процесі написання роботи, можна виправляти підчищенням або зафарбуванням білою фарбою і нанесенням на тому ж місці.

Зразок Титульного листа наведено у Додатку А.

Заголовки структурних частин курсової роботи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «ЛІТЕРАТУРА», «ДОДАТКИ» друкують великими літерами симетрично до тексту. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Заголовки

пунктів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу в розрядці в підбір до тексту. В кінці заголовка, надрукованого в підбір до тексту, ставиться крапка.

Відстань між заголовком та текстом повинна дорівнювати двом інтервалам.

Нумерація. Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, рисунків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака №.

Першою сторінкою роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок курсової роботи. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці (тобто нумеруються сторінки починаючи зі вступу).

Зміст, перелік умовних позначень, вступ, висновки, перелік літератури не нумерують.

Ілюстрації і таблиці необхідно подавати в роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації позначають словом «Рисунок» і нумерують послідовно в межах розділу. Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка (наприклад, рисунок 1.4 – тобто рисунок четвертий першого розділу).

Таблиці нумерують послідовно в межах розділу. При перенесенні частини таблиці на інший аркуш (сторінку) слово «Таблиця» і номер її вказують один раз над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова «Продовження табл.» і вказують номер таблиці.

Формули нумерують в межах розділу. Номер формули складається з порядкового номера формули в розділі; між якими ставлять крапку.

Номери формул пишуть біля правого берега аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках.

Оформлення ілюстрацій. Ілюстрації повинні мати назву, яку розміщують після номера ілюстрації. При необхідності ілюстрації доповнюють пояснювальними даними.

Ілюстративні або табличні матеріали, розміри яких перевищують формат А4, враховують як одну сторінку і розміщують у відповідних місцях після згадування в тексті або у додатках.

Оформлення таблиць. Цифровий матеріал, як правило, повинен оформлюватися у вигляді таблиць. Приклад побудови таблиці наведено нижче.

Таблиця 3.1

		Назва таблиці				
Шапка						Заголовки граф
	ка					Підзаголовки граф
	Рядк	Боковик	(заголовки	рядків)		
	и	Графи (колонки)				

Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею і друкують симетрично до тексту. Назву і слово «Таблиця» починають з великої літери. Назву не підкреслюють. В кінці назви крапка не ставиться.

Заголовки граф повинні починатися з великих літер, підзаголовки з маленьких, якщо вони складають одне речення із заголовком, і із великих, якщо вони є самостійними. Графу з порядковими номерами рядків до таблиці включати не треба.

Таблицю розміщують після першого згадування про неї в тексті, таким чином, щоб її можна було читати без повороту або з поворотом за годинниковою стрілкою. Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на інший аркуш. Наприклад:

Продовження табл. 3.1

Таблицю з великою кількістю граф можна ділити на частини і розміщувати одну частину під іншою в межах однієї сторінки. Якщо рядки або графи виходять за формат сторінки, то в першому випадку в кожній частині повторюють її головку, а в другому випадку – боковик.

Якщо текст, який повторюється в графі таблиці, складається з одного слова, то при першому повторенні його замінюють словами «Теж», а далі лапками. Ставити лапки замість цифр, марок, знаків, математичних символів - які повторюються, не слід. Якщо цифрові або інші дані в будь-якому рядку таблиці не подають, то в ньому ставлять прочерк.

Формули. Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів треба подавати безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони дані у формулі. Значення кожного символу і числового коефіцієнта треба подавати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова «де» без двокрапки.

Рівняння і формули треба виділяти з тексту вільними рядками. Вище і нижче кожної формули потрібно залишити не менше одного вільного рядка. Якщо рівняння не вміщується в один рядок, його слід перенести після знака рівності (=) або після знаків плюс (+), мінус (-), множення (*) і ділення (/).

Посилання на інформаційні джерела. При написанні курсової роботи студент повинен давати посилання на джерела, матеріали або окремі результати, які наводяться в роботі. Такі посилання дають змогу відшукувати документи і перевірити достовірність відомостей при цитуванні документа, дають необхідну інформацію щодо нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг. Посилатися слід на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, коли в них наявний матеріал, який не включено в останні видання.

Посилання в тексті курсової роботи на джерела інформації слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, «... у працях [1 - 3]» або [1, 2].

Якщо наводиться конкретна інформація чи цитата з джерела, то після її закінчення у тексті без крапки чи іншого розділового знаку ставлять квадратні скобки й вказується номер джерела, а після коми номер сторінки, крапка ставиться після скобок. Наприклад: [1, с. 25], чи [1, с. 25-29].

На всі таблиці роботи повинні бути посилання в тексті, при цьому слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено, наприклад: «... в табл. 1.2». У повторних посиланнях на таблиці треба вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: «див. табл. 1.3».

Перелік літератури. Згідно з вимогами перелік літературних джерел, що використовувалися при написанні курсової роботи і на які зроблено посилання, можна розміщувати:

у порядку здійснення посилань по тексту курсової роботи. При цьому розділ роботи, ПЕРЕЛІК ЛІТЕРАТУРИ, також оформляється за номерами, які отримали джерела при написанні курсової роботи. Якщо на певне джерело робиться посилання у друге, втретє і т.д., то зберігається номер першого зазначення.

Відомості про літературні джерела, які включено до переліку літератури, слід подавати згідно з вимогами державного стандарту з обов'язковим наведенням назв праць ((дивись Додаток Б)).

Додатки. Додатки оформлюють як продовження курсової роботи на наступних її сторінках або у вигляді окремої частини, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті роботи.

Якщо додаток тільки один, він оформлюється на окремому аркуші і повинен мати заголовок, надрукований малими літерами з першої великої літери симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток А».

Якщо в роботі кілька додатків, то на окремому аркуші посередині друкується великими буквами слово ДОДАТКИ. На наступних аркушах оформлюють відповідні додатки. Кожний додаток повинен починатися з нової сторінки, мати заголовок, надрукований малими літерами з першої великої літери симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово Додаток і велика літера, що позначає додаток. Кожний додаток може складатися з однієї або з кількох сторінок. Нумерація сторінок в додатках – наскрізна.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, О, Ч, Ь.

При оформленні додатків окремою частиною на титульному аркуші під назвою курсової роботи друкують великими літерами слово ДОДАТКИ.

Текст кожного додатка за необхідності може бути поділений на розділи і підрозділи, які нумерують у межах кожного додатку. В цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатку (літеру) і крапку, наприклад, Додаток А.2.

Ілюстрації, таблиці і формули, які розмішені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: рис Д. 1.2; формула (А. 1).

5. ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Курсову роботу слід подати викладачеві своєчасно, у встановлений строк. За результатами перевірки викладач може повернути роботу студенту для доопрацювання та усунення виявлених недоліків. Після цього студент допускається до захисту курсової роботи.

Захист курсової роботи здійснюється перед комісією, до складу якої входять два-три викладачі кафедри, включаючи керівника.

Процедура захисту включає доповідь студента про виконану роботу, відповіді на запитання викладача з питань, які мали бути розкриті в курсовій роботі.

За результатами захисту курсової роботи студент отримує оцінку. Оцінка враховує якість підготовки роботи, теоретичний рівень, оформлення.

Результати захисту курсової роботи визначаються балами – за балів максимальна оцінка:

25–30 балів виставляється студенту, якщо він:

– у повному обсязі розкрив усі структурні розділи курсової роботи;

– оформив роботу відповідно до встановлених вимог;

– своєчасно подав курсову роботу викладачеві;

– на захисті доповідав чітко, змістовно та логічно;

– відповів на всі запитання викладача щодо змісту курсової роботи.

20–24 балів виставляється студенту, якщо він:

– досить повно розкрив усі структурні розділи курсової роботи;

– оформив роботу відповідно до встановлених вимог;

– своєчасно подав курсову роботу викладачеві;

– на захисті доповідав чітко, змістовно та логічно;

– на запитання викладача щодо змісту курсової роботи, відповів правильно, але з неточностями.

10–19 балів виставляється студенту, якщо ним:

– структурні розділи курсової роботи розкрито не в повному обсязі,

в опрацюванні матеріалу припущено певних недоліків;

– робота оформлена з явними відхиленнями від стандарту;

– були порушені строки подання курсової роботи викладачеві;

– доповідь на захисті була недостатньо логічною, змістовною та впевненою;

– надані відповіді є правильними за своєю сутністю, але недостатньо чіткими, припущено помилок.

0-9 балів виставляється студентам, які подали курсову роботу, яка не відповідає вимогам до отримання 10 балів.

Отримана кількість балів враховується при нарахуванні балів загальної оцінки з курсу, яка виставляється у відомість та в залікову книжку.

6. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПЕРЕЛІКУ ПОСИЛАНЬ

При оформленні списку використаних джерел на перше місце виносяться документальні джерела офіційного характеру:

- Конституція України;
- закони України;
- укази Президента України;
- постанови та рішення Верховної Рада України;
- постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України;
- доповіді та виступи державних діячів України.

Нижче подається література в алфавітному порядку або у порядку появи посилань у тексті. Відомості про джерела, які включені до списку, слід подавати згідно з вимогами державного стандарту з обов'язковим наведенням назв праць і вихідних даних видавництва.

Приклад оформлення списку використаних джерел наведено в додатку В.

Додаток А

ЗРАЗОК ТИТУЛЬНОГО АРКУША

Міністерство освіти та науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра міжнародного бізнесу та економічної теорії

Здано на кафедру

«___»_____201 р.

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни «Міжнародний бізнес»

«тема»

студента/ки II курсу

групи УМБ-

спеціалізація «міжнародний бізнес»

П.І.Б.

Науковий керівник:

Харків 201

Приклади оформлення списку використаних джерел

<p>Один автор</p>	<p>Битяк Ю. П. Державна служба в Україні: організаційно-правові засади: монографія. Харків: Право, 2005. 304 с.</p> <p>Тертишник В. М. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України: із змін. та допов. на 12 берез. 2016 р. 12-те вид., допов. і переробл. Київ: Правова єдність, 2016. 810 с.</p>
<p>Два автори</p>	<p>Васильєв С. В., Ніколенко Л. М. Доказування та докази у господарському процесі України: монографія. Харків: Еспада, 2004. 192 с.</p>
<p>Три автори</p>	<p>Комаров В. В., Світлична Г. О., Удальцова І. В. Окреме провадження: монографія / за ред. В. В. Комарова. Харків: Право, 2011. 312 с.</p>
<p>Чотири і більше авторів</p>	<p>Прилипко С. М., Ярошенко О. М., Мороз С. В., Малиновська К. А. Укладення трудового договору: теоретико-прикладне дослідження: монографія. Харків: Юрайт, 2013. 288 с.</p>

Автор(и) та редактор(и)/ упорядник(и)	Гель А. П., Семаков Г. С., Яковець І. С. Кримінально-виконавче право України: навч. посіб. / ред. А. Х. Степанюк. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 624 с.
Автори та перекладачі	Беккариа Ч. О преступлениях и наказаниях / вступ. ст. Н. И. Панова; пер. с итал. М. М. Исаев. Киев: Ин Юре, 2014. 240 с. (Памятники правовой мысли).
Без автора	Галузева економічна політика держави: проблеми правового забезпечення: колект. моногр. / за наук. ред. Д. В. Задихайла. Харків: Юрайт, 2013. 520 с. (Серія "Наукові праці кафедри господарського права Національного університету "Юридична академія України імені Ярослава Мудрого"; т. 1).
Багатотомні видання	Енциклопедія історії України: у 10 т. / НАН України, Ін-т історії України. Київ: Наук. думка, 2005. Т. 9. 944
Автореферати дисертацій	Кравчук В. М. Припинення корпоративних правовідносин в господарських товариствах: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03 / Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2010. 36 с.

<p>Дисертації</p>	<p>Костенко В. О. Економіко-правове забезпечення використання та охорони земель: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2015. 183 с.</p>
<p>Патенти</p>	<p>Люмінісцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G 21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с.</p>
<p>Розділ книги</p>	<p>Борисова В. И. Право частной собственности в системе социально-экономических прав и свобод граждан и пути его реализации. <i>Харьковская цивилистическая школа: право собственности</i>: монографія / ред. И. В. Спасибо-Фатеева. Харьков: Право, 2012. Разд. 3, гл. 1. С. 87–99.</p>
<p>Тези доповіді</p>	<p>Данильян О. Г., Дьобань О. П. Досвід удосконалення органів державної влади в європейських країнах та можливості його використання в Україні. <i>Проблеми розбудови державності та народовладдя в Україні</i>: матеріали ХХІІ Харків. політолог. читань (м. Харків, 21 трав. 2009 р.). Харків, 2009. С. 47–49.</p>

<p>Стаття з довідкового видання</p>	<p>Баулін Ю. В. Обставини, що виключають злочинність діяння. <i>Великий енциклопедичний юридичний словник</i> / ред. Ю. С. Шемшученко. Київ: Юрид. думка, 2007. С. 550.</p>
<p>Стаття з продовжуваного видання</p>	<p>Гетьман А. П., Лозо В. І. Державно-правові проблеми подолання екологічної кризи в епоху глобалізації. <i>Проблеми законності</i>. Харків. 2013. Вип. 123. С. 65–77.</p>
<p>Стаття з періодичного видання (журнал, газета)</p>	<p>Петришин О., Серьогіна С. Змішана республіканська форма державного правління: питання теорії та практики. <i>Право України</i>. 2009. №10. С. 57–60.</p>
<p>Електронні ресурси Примітка: DOI – це постійне місце розміщення (тому дата звернення не потрібна), не у всіх електронних ресурсів є DOI, тоді ставимо URL (він починається http://) і дату звернення.</p>	<p>Гетьман Є. А. Підзаконні нормативно-правові акти органів виконавчої влади України та іноземних держав: порівняльна характеристика. <i>Теорія і практика правознавства: електрон. наук. фахове вид.</i> 2016. Вип. 1 (9). URL: http://tlaw.nlu.edu.ua/article/view/66302(дата звернення: 17.06.2016).</p> <p>Colletta L. Political satire and postmodern irony in the age of Stephen Colbert and Jon Stewart. <i>Journal of Popular</i></p>

	<p><i>Culture</i>. 2009. Vol. 42, No. 5. P. 856–874. DOI: 10.1111/j.1540-5931.2009.00711.x.</p> <p>Feminism. Encyclopedia Britannica online. URL: http://www.britannica.com/EBchecked/topic/724633/feminism.</p>
<p>Законодавчі і нормативні документи</p>	<p>Конституція України: станом на 1 верес. 2016 р.: відповідає офіц. тексту. Харків: Право, 2016. 82 с.</p> <p>Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. №1700-VII. Дата оновлення: 12.03.2017. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/page (дата звернення: 17.03.2017).</p>

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В.Н. КАРАЗІНА

Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Кафедра міжнародного бізнесу та економічної теорії

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ УСПІШНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

з дисципліни

«МІЖНАРОДНИЙ БІЗНЕС»

для студентів

Рівень вищої освіти: **перший (бакалаврський)**

Галузь знань: **29 «Міжнародні відносини»**

Спеціальність **292 «Міжнародні економічні відносини»**

Освітня програма **«Міжнародний бізнес»**

Вид дисципліни: **обов'язкова дисципліна**

УКЛАДАЧ:

Професор кафедри міжнародного бізнесу та економічної теорії

д.е.н., проф. С.І. Архієреєв

Критерії оцінки усного опитування на семінарських заняттях

Критерії оцінки усного опитування на семінарських заняттях (за п'ятибальною шкалою) встановлюються за такими критеріями:

- розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;
- ступінь засвоєння фактичного матеріалу курсу;
- знання основної та додаткової літератури;
- вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді навчальних ситуацій (кейсів), розв'язання задач, проведення розрахунків тощо при виконанні завдань, внесених на розгляд в аудиторії;
- логіка, структура, стиль викладу матеріалу при виступах у аудиторії, вміння захищати свою позицію та здійснювати узагальнення інформації, отриманої з відповідей інших осіб.

Критерії оцінювання:

3 – студентом складено доповідь, яка повно та ґрунтовно розкриває сутність питання. Студент продемонстрував вміння всебічно, безпомилково, в логічній послідовності проаналізувати проблему, проявив творчий підхід, проаналізував альтернативні теоретичні погляди, проявив авторське ставлення, використав значний фактичний та статистичний матеріал, законодавчі та нормативні акти України, сформулював висновки;

2 – ставиться студентові, який продемонстрував вміння всебічно та безпомилково проаналізувати проблему, проаналізував альтернативні теоретичні погляди, використав значний фактичний та статистичний матеріал, сформулював висновки, проте відсутній творчий підхід при аналізі проблем;

1 – студентом висвітлена незначна частка поставленого питання, мають місце суттєві методологічні помилки та неточності, структура та логіка відповіді порушена; студент не використав сучасну літературу та сучасний фактичний матеріал;

0 – відповіді не дано або здійснено спробу аналізу поставленого питання, але зроблені помилки та неточності не дозволили вірно відтворити інформацію; літературні джерела пророблені недостатньо, що майже не дозволило студентів виконати завдання.

Умови допуску студента до підсумкового семестрового контролю – зарахування всіх розділів.

Структура та складові підсумкової оцінки з дисципліни:

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять. Загальна кількість балів за успішне виконання завдань – 25.

Перевірка курсової роботи. Максимальна кількість балів – 30.

Програмою передбачено проведення *контрольної роботи*. Максимальна кількість балів - 5.

Критерії оцінювання контрольної роботи

5 балів ставиться за умов, якщо студент продемонстрував вміння всебічно, безпомилково, в логічній послідовності проаналізувати проблему, проявив творчий підхід, проаналізував альтернативні теоретичні погляди, проявив авторське ставлення, використав значний фактичний та статистичний матеріал, сформулював висновки;

4 бали ставиться студентіві, який продемонстрував вміння всебічно та безпомилково проаналізувати проблему, проаналізував альтернативні теоретичні погляди, використав значний фактичний та статистичний матеріал, сформулював висновки, проте відсутній творчий підхід при аналізі проблем;

3 бали отримує студент, який виконав завдання з незначними помилками, в недостатній мірі використав статистичний та фактичний матеріал, не виявив авторського розуміння проблеми;

2 бали виставляється студентіві, який припускається грубих помилок та логічної непослідовності під час виконання завдання, не використав сучасну літературу та сучасний фактичний матеріал.

Гірші роботи вимагають перескладання.

Підсумкова оцінка успішності

Підсумковий контроль здійснюється під час проведення письмового іспиту. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань – 40. Час виконання – 80 хвилин.

Структура екзаменаційного завдання: 3 питання.

Критерії оцінювання письмових відповідей на екзамені:

Теоретичні питання – (12 або 14)*3,

Поточний контроль та самостійна робота									Контрольна робота, передбачена на авчальним планом	Курсова	Ра зом	Екзамен	Сума
Розділ 1					Розділ 2								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	5	30	60	40	100
3	3	3	3	3	3	3	3	1					

T1, T2 ... T8 – теми.

Для всіх тем контроль навчальних здобутків студентів проводиться у формі опитування на семінарських заняттях, підготовки рефератів, вирішення задач.

Враховує усі види аудиторної і позааудиторної роботи студентів протягом семестру і передбачає використання національної шкали оцінювання

За підсумками поточного та підсумкового контролю студент може набрати від 0 до 100 балів включно.

Набрана сума балів зі 100-балової шкали оцінки переводиться у національну шкалу та шкалу ECTS у такий спосіб:

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою
	для екзамену
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

Особливості навчання за денною формою в умовах продовження дії обставин непереборної сили (в тому числі запровадження карантинних обмежень через пандемію)

В умовах дії карантинних обмежень освітній процес в університеті здійснюється за змішаною або дистанційною формою навчання, а саме:

– за затвердженим розкладом занять на платформі Zoom проводяться всі лекційні заняття дистанційно;

– на платформах Zoom та Google Classroom дистанційно проводяться семінарські, індивідуальні заняття та консультації, контроль самостійної роботи;

– за затвердженим розкладом занять проводяться семінарські заняття аудиторно у навчальних групах кількістю до 20 осіб з урахуванням відповідних санітарних і протиепідемічних заходів.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких карантинних обмежень з заборною відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість скласти екзамен дистанційно на платформі платформах Zoom та Google Classroom з обов'язковою ідентифікацією студентів.

Для змішаної або дистанційної форми навчання: контроль у вигляді контрольної роботи, що складається із трьох частин та містить як завдання, що потребують розгорнутої відповіді, так і тести та задачі (надсилається за технологіями дистанційного навчання, виконується в рамках самостійної роботи студента); контроль у вигляді виконання письмового завдання під час самостійної роботи студента за темами (надсилається за технологіями дистанційного навчання, виконується в рамках самостійної роботи студента); контроль у вигляді виконання тесту за темами; підсумковий контроль у вигляді письмового екзамену.

У разі настання / подовження дії обставин непереборної сили (в тому числі запровадження жорстких карантинних обмежень в умовах пандемії з заборною відвідування ЗВО) здобувачам вищої освіти денної та заочної форм навчання надається можливість скласти екзамен дистанційно на платформі Google Classroom.